

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain muuttamisesta

Pyydettynä Ammattiliitto Pro lausuu seuraavaa: Pro ei kannata esitettyjä muutoksia liittyen perusterveydenhuollon hoitotakuuseen. Hoitoon pääsyn enimmäisaikojen lyhentämisestä tehtiin päätös viime hallituskaudella, jotta hoitoon pääsisi nopeammin ja siten ehkäistäisiin laajemman palvelutarpeen ja kustannusten syntymistä. Lisäksi sote-uudistuksen yhtenä tavoitteena on nimenomaan ollut siirtää terveydenhuollon painopistettä erikoissairaanhoidosta perusterveydenhuollon puolelle. Enimmäisaikojen pidentäminen on vastoin molempia tavoitteita, sillä se todennäköisesti johtaisi lisääntyneeseen päivystykseen hakeutumiseen ja erikoissairaanhoidon tarpeeseen ihmisten oireiden pahentuessa odotusaikana. Näistä syistä emme pidä enimmäisaikojen pidentystä perusteltuna.

Pro kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että kolmen ja kuuden kuukauden enimmäisajat olisivat inhimillisesti katsoen aivan liian pitkät odottaa hoitoa. Ne heikentäisivät osaltaan ihmisten luottamusta julkiseen terveydenhuoltoon, kuten on tuotu esiin myös muiden lausunnonantajien lausunnoissa. Toteutuessaan esitys lisää myös alueellista epätasa-arvoa, sillä osa hyvinvointialueista on jo nyt ilmoittanut, että huolimatta mahdollisesta hoitotakuuaikojen pidentyksestä ne pyrkivät pitämään kiinni lyhyemmistä hoitoon pääsyn enimmäisajoista. Kaikilla alueilla tähän ei kuitenkaan ole mahdollisuutta, jolloin ihmiset joutuvat epätasa-arvoiseen asemaan asuinpaikkansa perusteella.

Esitys lisää myös taloudellista epätasa-arvoa: esitysluonnoksessa arvioidaan, että hoitotakuun väljentäminen ohjaisi asiakkaita julkiselta puolelta yksityiselle, mihin kuitenkin kaikilla ei ole mahdollisuutta. Esimerkiksi työttömät ovat pääasiassa julkisen perusterveydenhuollon varassa ja heihin hallitus kohdistaa samaan aikaan myös ansiosidonnaisen työttömyysturvan porrastuksen sekä muita sosiaaliturvan heikennyksiä. Leikkaukset heikentävät työttömien alun alkaenkin työssäkäyvää väestöä heikompia mahdollisuuksia hakeutua yksityisen terveydenhuollon asiakkaaksi. Kuten esitysluonnoksessa todetaan, osan työttömistä on jo hoitotakuun tiukennuksesta säädettyä todettu olevan tilanteessa, jossa heidän työkykynsä tuen, hoidon ja kuntoutuksen tarvetta ei ole tunnistettu, eivätkä he ole päässeet tarvitsemiinsa palveluihin ja oikean etuuden piiriin. Lisäksi heille on työssä käyvää väestöä vähemmän tarjolla ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa. Kun palvelutarpeita ei tunnisteta riittävän varhain, ongelmat vaikeutuvat ja kasautuvat. Esitysluonnos on omiaan lähinnä pahentamaan näitä haasteita ja on siten ristiriidassa hallituksen työllisyysasteen nostamista koskevan tavoitteen kanssa.

Korkeakouluopiskelijoiden osalta ehdotettu 23 vuoden ikäraja jakaa opiskelijat kahteen eriarvoiseen ryhmään. Pro toteaa, että mikäli esitys kriittisistä lausunnoista huolimatta etenee, ehdotetun ikärajan sijaan kaikki korkeakouluopiskelijat tulisi iästä riippumatta sisällyttää nykyisen hoitotakuun piiriin.

Esityksen vaikutusarviointien osalta Pro pitää erityisen huolestuttavana sitä, että hallituksen budjettilakien yhteisvaikutuksia ei ole vielä arvioitu vaan arvio valmistuu vasta lausuntokierroksen jälkeen, jolloin lausunnonantajien on mahdotonta ottaa kantaa yhteisvaikutuksiin.

On myös hankala arvioida hoitotakuun höllentämisen järkevyyttä, sillä kuten esitysluonnoksessa todetaan, on vielä liian aikaista tarkkaan arvioida vasta hetki sitten päätetyn hoitotakuun kiristymisen vaikutuksia päivystyspalveluihin ja muihin terveystalouden palveluihin esimerkiksi, vuodeosastohoitojen määrään, hoidonjatkuvuuteen tai erikoissairaanhoidon. Pro toteaa, että sääntely on nyt poukkoilevaa, mikä tuskin on terveystalouden käyttäjien tai hyvinvointialueiden näkökulmasta toivottavaa.

Pro kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että useat lausunnonantajat ovat todenneet esityksen arvioidut säästövaikutukset ylimitoitetuiksi. Esitysluonnoksessa ei myöskään ole arvioitu pitkän aikavälin taloudellisia vaikutuksia vaikka siinä todetaan, että ”hoitoon pääsyn pidentyminen voisi myös aiheuttaa negatiivisia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia, kuten hoidon mahdolliseen viivästymiseen liittyvää sairauksien pahenemista ja siten hoidon kustannusten kasvua ja viimekädessä väestön terveydentilan heikentymistä.”

Lopuksi Pro huomauttaa, että lausuntopyynnön vastausaika ajoittui keskelle lomakautta, mikä hankaloittaa hallituksen esitykseen sen vaatimalla perusteellisuudella perehtymistä ja vastaamista.